Η ΣΟΦΙΑ ΤΟΥ ΛΑΟΥ

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΕΣ ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ

Εἰδ' ὁ σκύλος τὴ γενιά του κι' ἀναγάλλιασ' ἡ καρδιά του.

— Ἤρρες τρατέζι κάθησε, ἤρρες ξυλιὲς τραβήξου.

— Ἤρθα γιὰ νὰ ξανασάνω κι' εὕρηκα μαλλιὰ νὰ ὑφάνω.

— Ἄντρα, μοῦρθαν ἡ ἀξιάδες, φέρ' τὰ γένεια σου νὰ γνέσω.

— Ὅταν σκοντάψῃ τ' ἄλογο, ὅλοι τοῦ λένε τύφλα.

— Ὅταν ἔχῃς ἀκαμάτη, τί τὸν θέλεις τὸν προφήτη;

— Μωρὲ γειά στὸ παλληκάρι ποὺ πηδάει τὸ μανιτάρι.

— Φάει, δὲν φάει ὁ λύκος, ἀπ' ὅλους κινηγιέται.

— Ἂν πεθάνω ἀπὸ συνάχι, ἡ πανοῦκλα μοῦντζες νἄχῃ.

— Γαϊδάρου μῦθον ἔλεγαν κι' αὐτὸς τ' αὐτιά του τσούλωνε.

— Ὅσο πίν' ἡ συμπεθέρα, τόσο καλοκουβεντιάζει.

— Νὰ συχνομπαρμπερίζεται καὶ νὰ πεινᾶ ἡ κοιλιά του.

— Δὲν σοῦ τρέχει, καβαλλάρη, τί σκοτώνεις τ' ἄλογό σου;

— Ἀλάτι πάει στὴν ἁλυκὴ καὶ ξύλα πάει στὸ λόγγο.

— Δέσποτα, παπᾶ, πρεσβύτα, ἔπαρε καὶ πάλι ζήτα.

— Ἀλλοιὰ ἀτ' τὸν ἀντρειωμένο σὰν τὸν πιάσουν δυὸ σπασμένοι.

— Κάλλιο νὰ σὲ ζηλεύουνε παρὰ νὰ σὲ λυποῦνται.

— Δὲς τὴ μάνα καὶ πάρε τὴν κόρη.

— Τί σοῦ λείπει, κασιδιάρη; Σκούφια μὲ μαργαριτάρι.

— Χόρευε, ξερὴ καρδιά, ὅσο νἄρθοιν τὰ φαγιά.

— Τ' ἀψὺ τὸ ξῦδι χαλάει τὸ βαρέλι.

— Τὸ ποτάμι δὲν κατεβάζει πάντα κούτσουρα.

— Φάγε κότα τὸ Γενάρη, κόκορα τὸν Ἀλωνάρη.

— Θέλει κι' ὁ μυξάρης νὰ γελάσῃ τὸ σαλιάρη.

— Ὅταν θέλησε νὰ χορέψῃ κι' ὁ φτωχός, κόπηκε ἡ κόρδα.

— Ξέρει ἡ μάνα μ' νὰ ζυμώσῃ, ἀλλὰ δὲν ἔχει ἀλεῦρι.

— Πιάσ' τὸ γκαβὸ καὶ βγάλ'του τὰ μάτια.

— Γιὰ τὸ γαμπρὸ κι' ὁ κόκορας καὶ γιὰ τὸ γιιὸ οὔτ' ἡ κόττα.

— Μόλις ἀγγίξῃς Ὀβορνό, τὸ μάτι του φωνάζει.

— Βάνει τὸ λίκο πιστικό, τὴν ἀλεποῦ δραγάτη.

— Γύφτικο σπίτι καίγεται καὶ βιὸ δὲν λογαριάζεις;

— Ἐμεῖς γελοῦμε δώδεκα κι' ἐμᾶς τριανταέξῃ.

— Κάλλιο ἀφέντης ἑνὸς ἄσπρου παρὰ χίλιων ἄσπρων δοῦλος.

— Οὔτε ἀτ' τὸν Πρόκο προκοπὴ οὔτε ἀτ' τὸ Ρίζο ρίζα.

— Μπρὸς στὸ σιγαλὸ ποτάμι σήκωσε ψηλὰ τὰ ροῦχα.

ΜΙΚΡΑ ΑΡΙΣΤΟΥΡΓΗΜΑΤΑ

ΤΟ ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ

Ἐκείνη τὴ βραδυὰ γύρισα στὸ σπίτι κάτως ἀργά. Ὁ πατέρας μου ὅμως ἀντὶ νὰ μὲ μαλώσῃ, ὅπως περίμενα, μὲ ὑποδέχτηκε στὴ σκάλα τρυφερά.

— Πῶς ἀργήσες ἔτσι, παιδί μου; μὲ ρώτησε.

— Ἤμουν μὲ κάτι συμμαθητάς μου, τοῦ ἀπάντησα, καί...

— Καλά. Πᾶμε νὰ φᾶμε τώρα...

Στὴν ἀοχὴ ὑπέθεσα πὼς θἄχαμε ξένους στὸ τρατέζι, γιατί μόνο σὲ τέτοιες περιστάσεις μὲ συγχωροῦσε ὁ πατέρας μου. Ἀλλὰ ὅταν μπῆκα στὴν τραπεζαρία, εἶδα μονάχα τρία πιάτα στὸ τρατέζι.

— Πῶς! φώναξα. Δὲν θὰ φάῃ μαζύ μας ἡ μαμά;

— Ὄχι, παιδί μου, ἀποκρίθηκε. Ἡ μαμᾶ σου ἔφυγε γιὰ τὴν πόλι... Ὁ ἀδερφός σου ὁ Δανιὴλ εἶν' ἄρρωστος βαρειά...

— Βαρειά;

Κι' ἔγινα ἀμέσως κατάχλωμος.

— Δηλαδή, εἶπε ὁ πατέρας μου, δὲν ξέρω καὶ καλά. Τὸ πρωῒ ὅμως μᾶς ἔγραψε πὼς εἶνε στὸ κρεββάτι. Κι' ἐπειδὴ ἡ δουλειὰ δὲν μοῦ ἐπέτρεπε νὰ πάω ἐγώ, ἔστειλα τὴ μητέρα σου. Ἔλα ὅμως νὰ φᾶμε, γιατί εἶμαι πεθαμένος ἀτ' τὴν πεῖνα.

Κάθησα στὸ τρατέζι, ἀλλὰ μὲ τὴν καρδιά μου συντριμμένη. Ὤ, τὸν ἀγαποῦσα πολὺ τὸ Δανιὴλ κι' ἤξερα πὼς κι' αὐτὸς τρελλαινόταν γιὰ μένα. Κάθε φορὰ ποὺ πήγαινα στὴν πόλι, ὁ καϋμένος ὁ ἀδερφός μου δὲν ἤξερε πῶς νὰ μὲ περιποιηθῇ. Καὶ τώρα ἦταν ἄρρωστος, ἄρρωστος βαρειὰ μάλιστα, καὶ κινδύνευε κι' ἦταν ἴσως νεκρός...

Καθήσαμε ὡστόσο κι' οἱ τρεῖς στὸ τρατέζι. Ὁ πατέρας προσπαθοῦσε νὰ φανῇ ἀπαθής, ἀλλὰ δὲν τὸ κατώρθωνε εὔκολα. Ἡ ἀδερφοῦλα μου ἡ μικρὴ ἔτρωγε μ' ὅλη τὴν ἀμεριμνησία τῆς χρυσῆς ἡλικίας της.

Σὲ λίγο τὸ δεῖπνο μας τελείωσε σιωπηλά. Ἡ ἀδερφή μου ἔτρεξε κοντὰ στὰ παιγνίδια της. Ὁ πατέρας μου ἄνοιξε ἕνα βιβλίο καὶ καμώθηκε πὼς ἐδιάβαζε. Ἐγὼ πῆγα κοντὰ στ' ἀνοιχτὸ παραθύρι καὶ στάθηκα μπροστά του σιωπηλός.

Ἦταν ὡραία βραδυὰ τοῦ Αὐγούστου. Ὁ ἀέρας βαρύς, ἡ ἀτμόσφαιρα πνιστική. Ἡ γειτόνισσες καθόντουσαν στὶς ἐξώπορτες καὶ συζητοῦσαν γιὰ τὰ νέα τῆς ἡμέρας.

Καθὼς στεκόμουν ἐκεῖ, ἄκουσα τὸ κουδουνὶ τῆς ἐξώπορτας νὰ χτυπᾶ καὶ κατέβηκα ν' ἀνοίξω.

Ἕνας ἄνθρωπος περίμενε ὀρθὸς στὸ κατῶφλι.

— Ἕνα τηλεγράφημα! μοῦ εἶπε.

— Θεέ μου! φώναξα κι' αἰσθάνθηκα μιὰ τρεμοῦλα σ' ὅλο μου τὸ σῶμα.

— Ποιὸς ἦταν; μὲ ρώτησε ὁ πατέρας μου, ὅταν ἀνέβηκα ἀπάνω.

— Ἕνας ζητιάνος! τοῦ εἶπα.

Τὸ τηλεγράφημα τὸ εἶχα κρύψει στὴ ζακέτα μου. Δὲν ἤθελα νὰ τὸ ἰδῇ κανένας. Φοβόμουν πὼς θἄγραφε κάτι τὸ τρομερό.

Γιὰ νὰ καθησυχάσω μάλιστα καθ' ὁλοκληρίαν τὸν πατέρα μου, ξαναπῆρα τὴ θέσι μου στὸ παράθυρο, πιάνοντας τὴν καρδιά μου.

«Ποῦ ξέρεις; ἔλεγα στὸν ἑαυτό μου. Μπορεῖ νὰ μᾶς τηλεγραφῇ ἡ μητέρα πὼς ἔγινε καλὰ ὁ ἀδερφός μου... Γιατί τάχα νὰ πηγαίνῃ ὁ νοῦς μου στὸ κακό;». Ἀλλὰ ἡ σκέψι αὐτὴ δὲν βαστοῦσε παρὰ λίγες στιγμὲς καὶ βυθιζόμουν πάλι στὴν ἀπαισιοδοξία μου. Ἐπὶ τέλους θέλησα νὰ μάθω τί συμβαίνει. Εἶπα πὼς ἤμουν κουρασμένος, καληνύχτισα τὸν πατέρα μου, φίλησα τὴν ἀδερφοῦλα μου καὶ ἀποσύρθηκα στὸ δωμάτιό μου.

Ὅταν ἔμεινα μόνος μου, ἔσκισα ἀνυπόμονος τὸ φάκελλο καὶ διάβασα αὐτὲς τὶς λέξεις:

«*Δανιὴλ ἀπέθανε*».

Τὰ πόδια μου ἀμέσως λύγισαν, τὸ αἷμα μου ἀνέβηκε στὸ κεφάλι, ἡ καρδιά μου σφίχτηκε δυνατά. Πῶς νὰ ἀναγγείλω τὸ δυστύχημα στὸν πατέρα μου; Πῶς νὰ τοῦ εἰπῶ πὼς τὸ παιδί του, τὸ μεγαλείτερο καὶ καλύτερο, χάθηκε; Ὡστόσο δὲν μποροῦσα νὰ τοῦ τὸ κρύψω. Γύρισα στὴν τραπεζαρία καὶ στάθηκα στὴν πόρτα. Ὁ πατέρας μου σήκωσε τὸ κεφάλι καὶ μὲ εἶδε. Μὲ τὸ πρῶτο βλέμμα μάντεψε τὴν ἀλήθεια καὶ μὲ φωνὴ ποὺ μοῦ ράγισε τὴν καρδιὰ μὲ τὸ σπαραχτικὸ τόνο της, μοῦ εἶπε:

— Πέθανε, ἔ;

Ἔπεσα σ' ἕνα ντιβάνι κι' ἄρχισα νὰ κλαίω. Ἡ μικρὴ ἀδερφοῦλα μου πῆγε κοντὰ στὸν πατέρα μου τρομαγμένη. Ὁ πατέρας μου τὴν ἀγκάλιασε δακρυσμένος.

Ἀπὸ τότε πέρασαν πολλά, πάρα πολλὰ χρόνια. Ἀπὸ παιδὶ ποὺ ἤμουν τότε, ἔγινα ἀργότερα ἄντρας καὶ τώρα εἶμαι γέρος. Κι' ὅμως ἀκόμα, ὅταν λαβαίνω κανένα τηλεγράφημα, μὲ πιάνει μιὰ τρεμοῦλα, σὰν τὴν πρώτη, τὴν ἀλησμόνητη ἐκείνη βραδυὰ τοῦ θανάτου τοῦ ἀδερφοῦ μου...

ΑΛΦΟΝΣ ΝΤΩΝΤΕ

Ὁ πατέρας μου τὴν ἀγκάλιασε δακρυσμένος...

μιὰ μέρα ἀντιμέτωπος μὲ τὸν περίφημο ἐκεῖνο Χατζηχρῆστο, τὸ Βουλγαρομακεδόνα, ποὺ πολέμησε γενναῖα στὴν Ἑλλην. Ἐπανάστασι καὶ ὠνομάστηκε δίκαια στρατηγός. Ὁ Χατζηχρῆστος, ἦταν ἀφελὴς στοὺς τρόπους, δὲν μιλοῦσε καλὰ τὰ Ἑλληνικά, ἀλλ' ὁ Ὄθων τὸν ἐκτιμοῦσε πολὺ καὶ τὸν εἶχε πάρει ὑπασπιστή του. Φαίνεται ὅμως ὅτι ὁ Χατζηχρῆστος δὲν ἐχώνευε τὸ νέο ὑπουργὸ τῆς Σεπτεμβριανῆς καταστάσεως, γιατί παρουσιάστηκε στὸ Βασιλέα καὶ τοῦ εἶπε:

— Ἦρθε κεῖνο τὸ Φαταούλα καὶ ζητάει νἄμπῃ μέσα.

Ὁ Ὄθων ἐκατάλαβε ὅτι κάτι συμβαίνει καὶ ζάρωσε τὰ φρύδια.

— Ποῖος Φαταούλας εἶνε αὐτός, κύριε ὑπασπιστά; ρώτησε.

— Δὲν ἔχει στὸ Ρωμαϊκὸ ἄλλο Φαταούλα, ἀπάντησε ἀτάραχος ὁ Χατζηχρῆστος, ἕνα εἶνε. Ἐκεῖνο τὸ... ἀπὸ τὴν Ταραμπολιτσά. (Δηλ. ἐκεῖνος ποὺ κατάγεται ἀπὸ τὴν Τριπολιτσά).

Αὐστηρότερος ὁ Ὄθων, ἐκύτταξε μὲ βλέμματα ἐπιπλήξεως τὸν ὑπασπιστή του, καὶ εἶπε:

— Δὲν ὑπάρχει κανεὶς Ταραμπολιτσᾶς. Ὑπάρχει μόνον ὁ κύριος Ρήγας Παλαμήδης, ὑπουργὸς ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν.

— Ἐγὼ ἔτσι τόνε ξέρω, ἐτελείωσε ὁ Χατζηχρῆστος μὲ φυσικότητα. Φαταούλα τόνε λέει ὅλος ὁ κόσμος. Καὶ πῆγε νὰ τὸν εἰσαγάγῃ.

Γιὰ τὴν ἀκρίβεια μάλιστα, τοῦ εἶχαν κι' ἄλλο ὄνομα, ἀπὸ τὸ Ρήγας. Τὸν ἔλεγαν Ρηγανιό.

* * *

Στὰ 1859 καὶ στὸ 1862 ὁ Ρήγας Παλαμήδης διετέλεσε καὶ πάλι ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν. Στὰ 1872 βγῆκε βουλευτὴς Μαντινείας. Πέθανε στὶς 16 Ἀπριλίου τοῦ ἴδιου ἔτους πάμπτωχος. Ἀκόμα παιδευότανε μὲ τὰ Ἑλληνικὰ δικαστήρια! Ὡστόσο, ὅλοι τὸν ἔλεγαν Φαταούλα. Ὁ γυιός του, Ἰωάννης Παλαμήδης—ποὺ ἀργότερα διεκρίθη στὸ διπλωματικὸ κλάδο—τὸν ἔθαψε μὲ δανεικὰ χρήματα!... Ἡ δίκες ἐσυνεχίστηκαν καὶ στὰ ...ἐγγόνια του!

Ὁ Ρήγας Παλαμήδης ὑπῆρξε καὶ συγγραφεὺς τῶν ἑξῆς ἔργων: «Ὁ Ἑλληνικὸς Ἀγών» (1852). «Ποία ἡ ἐντέλεσις τῶν ἐθνικῶν ἀποφάσεων» (1856). Καὶ τὸ σπουδαιότατο ἱστορικό: «Πρόχειρος ἀπάντησις ἐπὶ τῶν περὶ εἰσβολῆς τοῦ Δράμαλη εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἱστορουμένων ἐν τῷ Α΄. τόμῳ τῶν λεγομένων Ἀπομνημονευμάτων τοῦ Ν. Σπηλιάδου» (1853).